

ОКРЕМІ АСПЕКТИ ГЕОГРАФІЇ ЗЛОЧИННОСТІ В УКРАЇНІ

Територіальний аналіз злочинності в Україні має вагоме кримінологічне значення, оскільки пов'язаний із багатьма складними доктринальними питаннями та безпосередньо стосується розробки та реалізації заходів із запобігання злочинності. А.Бабенко станом на 2013 р. відзначав найвищий індекс злочинності в південно-східних областях України: Запорізькій (1 466), Луганській (1 363), Донецькій (1 172) та в Автономній республіці Крим. (1 343). Найнижчі показники фіксувалися на Заході нашої держави: Івано-Франківська область (472), Тернопільська область (476) та Закарпатська (515). Аналогічна ситуація була й у 2000-х рр., наприклад, загальний індекс злочинності в окремих областях України у 2010 р. склав: Запорізька – 1 529, Дніпропетровська – 1 469, Крим – 1 697. Інші області Півдня і Сходу також демонстрували високий рівень злочинності. Злочинність в Центральній Україні була значно нижча, зокрема, в Полтавській області – 1 098, Чернігівській – 861, Вінницькій – 774, Черкаській – 744. Найнижчий індекс злочинності фіксувався в західному регіоні України: Івано-Франківська область – 412, Тернопільська – 489, Закарпатська – 540. А.Бабенко всі області України за інтенсивністю злочинності розподіляє на такі групи (класи): із низькою кримінальною враженістю (індекс до 675), із помірною кримінальною враженістю (індекс 676-875), із середньою кримінальною враженістю (індекс 876-1075), із високим рівнем кримінальної враженості (індекс 1076-1272), із дуже високим рівнем кримінальної враженості (індекс 1275-1475).

Станом на 2014 р. загальний індекс злочинності в Україні склав 998; при цьому найвищі показники відзначалися у Києві (1 930), в Запорізькій (1 371), Херсонській (1 292) та Одеській областях (1 271). Найнижчі показники на Івано-Франківщині (483), Тернопільщині (547), Луганщині (473) та на Закарпатті (569). Суттєве зниження індексу злочинності на Донеччині та Луганщині після 2014 р. пов'язане насамперед із російською агресією на Донбасі та появою на частині території цих областей т.зв. «ДНР» та «ЛНР», на яких проживає більше жителів, ніж на підконтрольній Україні території. Тобто офіційна статистика враховує кількість вчинених злочинів лише на підконтрольній території, а кількість жителів включно із ОРДЛО. Саме завдяки цьому в 2017 р. індекс злочинності на Луганщині склав всього 526, а на Донеччині – 621. Таким чином, пізнавальна кримінологічна цінність відповідних даних невисока.

У 2017 р. ситуація дещо змінилася: найвищий коефіцієнт злочинності був зафіксований у Києві (2 409), у Запорізькій області (1 851), на Кіровоградщині (1 747) та на Полтавщині (1 607). Найнижчі показники, як і в попередні роки, фіксуються в західних областях: на Івано-Франківщині (595), Тернопільщині (722) та на Закарпатті (890). При цьому станом на 2017 р. загальний індекс злочинності в Україні склав 1 236. Для порівняння слід зазначити, що у 2016 р. індекс злочинності в Запорізькій області склав 2 778, на Кіровоградщині – 1 933, на Харківщині – 1 878, а у Києві – 2 631. Найбільш криміногенними містами України є Харків, Запоріжжя, Дніпро та Одеса.

Особливістю України є суттєва різниця між кількістю вчинених злочинів та кількістю засуджених осіб. При цьому ця тенденція є постійною. Так, у 2000 р. було виявлено 567,8 тис. злочинів (засуджено 230,9 тис.; 40,6%), у 2005 р. – 491,8 тис. (176,9 тис.; 36%), у 2010 р. – 505,4 тис. (168,8 тис.; 33,5%), у 2012 р. – 447,1 тис. (162,9 тис.; 36,5%), у 2013 р. – 563,6 тис. (123 тис.; 21,8%), у 2014 р. – 529,1 тис. (102,2 тис.; 19,3%), у 2015 р. – 565,2 тис. (94,8 тис.; 16,8%), у 2016 р. – 592,6 тис. (76,2 тис.; 12,8%), у 2017 р. – 523,9 тис. (76,8 тис.; 14,7%), у 2018 р. – 487,1 тис. (53,5 тис.; 11%).

При цьому слід зазначити, що у 2017 р. найвищий коефіцієнт судимості (кількість засуджених на 100 тис. жителів) був зафіксований на Полтавщині (300), Кіровоградщині (276) та Дніпропетровщині (260). Найнижчі показники у деяких західних областях: Тернопільській (103), Івано-Франківській (109), на Донбасі (Луганська – 122; Донецька – 131) та у Києві (130).

Найвищий індекс загиблих від злочинів у 2017 р. (загальний індекс по Україні – 15,3) був зафіксований в Київській області (25,5), на Херсонщині (22,6), у Києві (19) і на Черкащині (19). Найнижчі показники на Тернопільщині (7,7), Буковині (10,7) та на Вінниччині (10,8).

Важливе кримінологічне значення має встановлення наявності/відсутності кореляції між урбанізацією та окремими показниками злочинності. Так, кореляція між кількістю загиблих внаслідок злочинів та урбанізацією складає +0,784, злочинністю та урбанізацією по областях +0,743 (у 2013 р. +0,874), злочинністю та густотою населення по областях + 0,74 (натомість у 2013 р. лише +0,384). Кореляція між загальною кількістю злочинів та середньою зарплатою по областях складає + 0,862.